Р. Яворський,

докторант кафедри адміністративного та інформаційного права
Національного університету «Львівська політехніка»;
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри адміністративного та фінансового права
Львівського національного університету імені Івана Франка

МЕХАНІЗМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

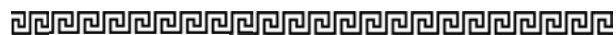
Постановка проблеми. У контексті дії правового режиму воєнного стану виникає проблема адекватного регулювання туристично-рекреаційної діяльності. Воєнний стан супроводжується серйозними обмеженнями щодо свободи пересування, доступу до територій та іншими обмеженнями, які безпосередньо впливають на функціонування туристичного бізнесу та задоволення потреб туристів. Туристично-рекреаційна сфера є важливим елементом економіки багатьох країн [1, с. 24], тож відсутність адекватного регулювання в умовах воєнного стану може призвести до серйозних економічних втрат, збоїв у функціонуванні туристичних об'єктів та загроз безпеці та здоров'ю туристів.

Однією з ключових проблем є необхідність забезпечення безпеки громадян та запобігання можливим загрозам у контексті туристично-рекреаційної діяльності під час воєнного стану, а це вимагає розробки ефективних механізмів контролю та нагляду, а також швидкого реагування на потенційні загрози. Крім того, існує проблема інформування громадян про обмеження та ризики, пов'язані з туристично-рекреаційною діяльністю під час воєнного стану. Недостатня своєчасна інформація може призвести до неправильних

рішень та підвищення рівня ризику для туристів та їхньої безпеки.

Також слід враховувати проблему взаємодії між державними органами та представниками туристичної галузі у контексті регулювання туристично-рекреаційної діяльності в умовах воєнного стану [2, с. 147]. Недостатня координація може призвести до неефективності заходів та подальшого загострення ситуації. Тому, проблема механізмів адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності під час дії правового режиму воєнного стану потребує комплексного підходу та швидкого вирішення з урахуванням усіх аспектів безпеки та економічної стабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації в галузі механізмів адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності під час дії правового режиму воєнного стану вказують на важливість цієї проблематики в контексті сучасних конфліктів та кризових ситуацій. Буркальцева Д., Б'янки Р., Мацола В., Пасека С., Прада Ф., Саркісян Г., Стефенсон М., Тешабаєва О., Тодьєршко Е., Чумакова О., Ханнам К. розглядають різні аспекти цієї проблеми, зокрема, роль державних органів

у регулюванні та координації заходів, вплив обмежень на економіку та безпеку туристів, а також механізми забезпечення інформаційної безпеки для громадян.

Наукові дослідження акцентують на важливості розробки та впровадження ефективних стратегій та механізмів реагування на кризові ситуації, такі як воєнний стан. Георгієвський М., Дилевський М., Калиновський М., Кордич Л., Кожухаров С., Мандіч А., Маркус З., Мрнявац Ж., Наковський Д., Філіпак Б. відзначають, що особлива увага приділяється аналізу сучасних правових норм, які регулюють туристичну діяльність у контексті воєнного конфлікту та їхнього впливу на права та свободи громадян.

Деякі дослідження наголошують на необхідності розробки комплексних планів та програм заходів, спрямованих на забезпечення безпеки та захисту туристів під час дії правового режиму воєнного стану. Андреева О., Буряк Є. Гонсалес М., Дзвінчук Д., Домінго А., Кутепова М., Лікарчук Н., Сантос-Лакуева Р., Шрифт Х., відзначають важливість врахування специфіки туристичної галузі та побудови взаємовідносин між державними органами, громадським сектором та міжнародними організаціями для ефективного реагування на кризові ситуації.

Узагальнюючи, останні дослідження та публікації підкреслюють актуальність проблеми механізмів адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності під час дії правового режиму воєнного стану та необхідність подальшого наукового обґрунтування та розв'язання цієї проблеми в сучасних умовах глобалізації та зростання геополітичної нестабільності.

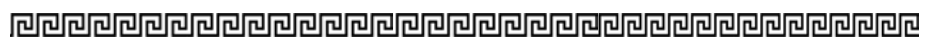
Метою статті є аналіз та оцінка механізмів адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з надзвичайною ситуацією,

що супроводжується загрозою національній безпеці, стає критично важливим розглядати механізми адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної сфери в умовах воєнного стану. У таких обставинах, забезпечення контролю та безпеки у туристичній галузі вимагає застосування специфічних заходів, які враховують особливості ситуації. Першочерговим завданням у введенні механізмів регулювання є забезпечення безпеки громадян, які перебувають у туристичних зонах або відвідують рекреаційні об'єкти [3, с. 57]. Враховуючи підвищений ризик під час воєнного стану, необхідно вжити ефективні заходи для запобігання можливим негативним наслідкам.

Крім того, сьогодні важливо сформувати ефективні механізми координації дій між відповідними владними органами та представниками туристичної галузі. Спільна діяльність у цьому напрямку дозволить ефективніше впоратися з викликами, що виникають у зв'язку з воєнним станом. Окрім того, необхідно врахувати інформування громадян про обмеження та ризики, пов'язані з туристично-рекреаційною діяльністю в умовах воєнного стану, а проведення своєчасних та точних комунікаційних кампаній сприяє уникненню небезпеки та підвищить рівень обізнаності громадян.

У контексті воєнного стану принципи та завдання адміністративно-правового регулювання набувають особливого значення, оскільки національна безпека та захист інтересів громадян стають пріоритетними. Основні принципи такого регулювання включають: пропорційність, необхідність, ефективність та співробітництво між державними органами та громадським сектором [4, с. 1160]. Завдання адміністративно-правового регулювання у цьому контексті полягають у забезпеченні захисту національних інтересів та безпеки громадян, що включає:

контроль за туристично-рекреаційною діяльністю, управління обмеженнями та режимами доступу до туристичних об'єктів, а також забезпечення інформаційної безпеки для громадян.

Акцентуючи на захисті національних інтересів та безпеці громадян, адміністративно-правове регулювання в контексті воєнного стану спрямоване на мінімізацію загроз та ризиків, пов'язаних з туристичною діяльністю [5, с. 1240] й такий підхід вимагає ефективної координації та співпраці між відповідними владними органами та іншими зацікавленими сторонами. На нашу думку, в контексті воєнного стану адміністративно-правове регулювання туристично-рекреаційної діяльності має на меті забезпечення безпеки та захисту національних інтересів, а також збереження прав та свобод громадян.

Зауважимо, що умови воєнного стану накладають серйозні обмеження на звичайну діяльність, зокрема на туристичний бізнес. В таких умовах важливо, щоб органи влади й суб'єкти туристичного бізнесу співпрацювали та взаємодіяли ефективно для забезпечення безпеки туристів і місцевого населення. Враховуючи вище відзначене та ситуацію, що склалася на міжнародній арені, міжнародні експерти та аналітики сформуливали механізми взаємодії органів влади й суб'єктів туристичного бізнесу, а саме:

- створення спеціальних центрів або комітетів з представників органів влади та представників туристичного сектору для оперативного обміну інформацією й координації заходів у воєнних умовах;

- створення систем миттєвого сповіщення та комунікаційних каналів між органами влади та суб'єктами туристичного бізнесу для оперативного реагування на кризові ситуації та надання рекомендацій;

- розробка планів евакуації для туристів у разі загрози та надання їм необхідної допомоги, включаючи тимчасове проживання, транспорт і медичну допомогу;

- у воєнних умовах може бути введена система ліцензування та обмежень щодо роботи туристичних підприємств, зокрема, обмеження на сферу діяльності, час роботи та рекомендації з безпеки;

- проведення спеціальних інформаційних кампаній для туристів щодо безпеки під час воєнного стану, вказівок щодо поведінки в екстрених ситуаціях та інших важливих аспектів;

- залучення представників туристичного сектору до розробки та вдосконалення планів безпеки в умовах воєнного стану з метою врахування їхніх потреб і специфіки [6, с. 341; 7, с. 1494; 8, с. 1627].

Також, вітчизняні науковці, починаючи з 2014 року, відзначають, що система моніторингу та оперативного реагування на потенційні загрози в умовах воєнного стану виявляється критичною для забезпечення безпеки туристів і місцевого населення. Перш за все, вона дозволяє виявляти та аналізувати потенційні ризики та загрози, які можуть виникнути внаслідок конфлікту чи воєнних дій, тобто це можуть бути терористичні напади, бойові дії, обмеження руху та інші небезпечні ситуації. Далі, система моніторингу надає можливість оперативно реагувати на виявлені загрози шляхом сповіщення відповідних владних органів, сил безпеки та суб'єктів туристичного бізнесу й це дозволяє швидко приймати необхідні заходи для забезпечення безпеки та мінімізації ризиків для громадян та туристів [9, с. 55]. Така система моніторингу створює можливість для аналізу ефективності заходів безпеки та реагування на потенційні загрози. Шляхом оцінки результатів попередніх заходів вдосконалюються плани та стратегії безпеки, а також виявляються слабкі місця в системі. Такий цикл постійного вдосконалення допомагає забезпечити максимально можливий рівень безпеки в умовах воєнного стану [10, с. 86].

У світі, де геополітичні конфлікти та загрози тероризму стають все більш реальними, безпека туристів стає важливим питанням для багатьох держав [11, с. 437]. Існують ситуації, коли воєнний стан або загроза безпеці вимагає обмежень доступу до певних туристичних об'єктів та евакуації громадян. У таких випадках важливо мати ефективні механізми та плани дій, спрямовані на забезпечення безпеки та захист туристів, а саме:

- обмеження доступу до об'єктів, тобто під час воєнного стану або загрози терористичних атак мають бути встановлені зони обмеженого доступу до певних туристичних об'єктів, таких як історичні пам'ятки, готелі, аеропорти й це робиться для забезпечення безпеки громадян та запобігання можливим атакам або інцидентам;

- евакуаційні плани та процедури, тобто у випадку, якщо туристи опиняються у зоні загрози, органи влади мають впроваджувати евакуаційні плани та процедури – це містить організацію тимчасового проживання в безпечних місцях, використання транспорту для вивезення людей зі зони війни та надання необхідної допомоги;

- важливо мати ефективні канали комунікації для інформування туристів про поточну ситуацію та рекомендації щодо дій й це може бути здійснене через мобільні додатки, соціальні мережі, текстові повідомлення або радіоголошення;

- у разі кризових ситуацій влада країни повинна співпрацювати з міжнародними організаціями та консульськими установами інших країн для координації дій з евакуації та надання консульської допомоги своїм громадянам [12, с. 53; 13, с. 480].

Безумовно важливою є розробка та впровадження спеціальних програм з підготовки туристів до можливих надзвичайних ситуацій у разі воєнного стану, що є важливим кроком для забезпечення їхньої безпеки.

Відповідно до міжнародної практики, відзначимо основні складові таких програм:

- навчання процедур евакуації та безпеки, тобто навчання туристів про те, як реагувати на надзвичайні ситуації, такі як вибухи, напади й такий підхід містить навчання плану евакуації, шляхи отримання допомоги та безпечний вихід зі зони небезпеки;

- провайдери туристичних послуг мають надавати туристам інформаційні брошури, відео або онлайн-курси щодо надзвичайних ситуацій та процедур безпеки;

- організація симуляційних вправ та тренувань, що допоможе туристам набути практичних навичок у випадках надзвичайних ситуацій, включаючи проведення евакуаційних вправ або навчання першої медичної допомоги;

- організація консультацій та інструктажів, тобто туристи мають отримувати консультації та інструктажі від кваліфікованих інструкторів або представників місцевих владних органів [14, с. 301; 15, с. 1907].

Наприклад, Ізраїль є державою, яка розробила та впровадила ефективні програми з підготовки громадян та туристів до можливих надзвичайних ситуацій, включаючи воєнний стан та загрози тероризму. Ізраїль розробив імпресивну систему «Air raid siren», яка спрацьовує при надходженні ракетних або ракетно-артилерійських загроз й ця система дозволяє населенню вчасно прийняти протиракетні заходи та шукати укриття. Також місцеві владні органи регулярно надають інструкції населенню щодо дій у разі вибухів, нападів або інших надзвичайних ситуацій й ці інструкції містять поради щодо пошуку укриття, виклику допомоги та збереження спокою під час кризових ситуацій. Проводяться постійні тренування та симуляції для населення, в яких практикуються процедури евакуації, використання протиракетних укриттів та першої допомоги. Такі тренування допомагають громадянам

набути практичних навичок та впевненості у власних можливостях під час надзвичайних ситуацій.

Ізраїль має розвинену систему публічного сповіщення та комунікації, яка дозволяє швидко й ефективно інформувати населення про поточну ситуацію та рекомендації відносно дій [16, с. 51]. Тому в Ізраїлі сформовані відповідні адміністративно-правові механізми регулювання туристично-рекреаційної діяльності під час дії правового режиму воєнного стану за допомогою відповідних ініціатив: Air Raid Siren System – система, що включають мережу сигнальних сирен, які активуються в разі надходження ракетних загроз; Emergency Procedures – програма, що містить інструкції та поради для населення щодо дій у надзвичайних ситуаціях; Thunderstorm Exercise – програма навчальних заходів або симуляцій, спрямованих на практику евакуаційних процедур та використання укриттів; Public Alert System – система, що надає швидке та ефективне публічне сповіщення про надзвичайні ситуації та рекомендації щодо дій [16, с. 54].

Наприклад, в Україні введення воєнного стану з 24 лютого 2022 року спричинило значні зміни, що впливають на умови здійснення туристичної діяльності. Згідно з пунктом 3 Указу № 64, внаслідок введення в Україні воєнного стану, відзначено, що тимчасово можуть бути обмежені конституційні права і свободи людини та громадянина, передбачені відповідними статтями Конституції України [17]. Варто зауважити, що відповідно до статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану можуть бути встановлені тимчасові обмеження щодо прав та інтересів юридичних осіб, які необхідні для забезпечення можливості введення та реалізації правових заходів воєнного стану [17].

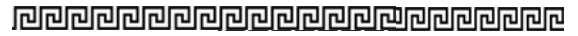
Вже у березні 2022 року Верховна Рада України прийняла Закон України № 2115-IX «Про захист інте-

ресів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», де відзначено, що:

– згідно з чинним законодавством потрібно подавати звіти та інші документи упродовж трьох місяців після закінчення війни або скасування воєнного або стану війни; протягом цього часу відсутність своєчасності у поданні документів не призводить до жодних наслідків;

– фізичні особи-підприємці та юридичні особи не мають обов'язку відповідати за неподання або затримку у поданні звітності та/або документів, які передбачено чинним законодавством під час дії воєнного стану, а також протягом трьох місяців після його припинення [18].

На нашу думку, механізми адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності в Україні в період воєнного стану визначено специфічним правовим режимом, який має на меті забезпечення безпеки та захисту національних інтересів. Під час дії воєнного стану владні органи встановили обмеження та режими, які стосуються туристично-рекреаційної сфери. Наприклад, у листопаді 2022 року Торгово-промислова палата України офіційно підтвердила наявність форс-мажорних обставин, а саме військової агресії РФ проти України. Ця дія РФ була визнана як обставина непереборної сили, що вплинула на економічну та політичну ситуацію в країні. Відповідно до цього оголошено введення воєнного стану з 05:30 ранку 24 лютого 2022 року за Указом Президента України від 24 лютого 2022 року. Це рішення стало відповіддю на серйозне загрозливе становище для національної безпеки України. Введення воєнного стану мало на меті забезпечити додаткові заходи безпеки та відповідність державних дій у цей період й це вказує на призначення спеціальних правил та обмежень з метою збереження

порядку та безпеки громадян в умовах військової агресії [19].

Також Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної підтримки культури, туризму та креативних індустрій» став важливим кроком у підтримці галузі туризму під час війни. Його прийняття відкриває шлях до зниження ставки податку на додану вартість для послуг у сфері тимчасового розміщення з 1 січня 2023 року й ця ініціатива спрямована на стимулювання розвитку готельного бізнесу та аналогічних закладів тимчасового розміщення, що сприятиме зростанню туристичного потенціалу країни та покращенню якості обслуговування гостей [20]. Підписання цього закону відображає розуміння важливості туризму як стратегічної галузі для економіки країни. Зниження податкового тягаря на готельний бізнес є стимулом для розвитку інфраструктури та покращення сервісу й це також може призвести до збільшення інвестицій в галузь, що сприятиме створенню нових робочих місць і загальному підвищенню конкурентоспроможності туристичного сектору.

Висновки. Зважаючи на сучасні виклики, встановлення механізмів адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності стає важливим аспектом забезпечення безпеки та стабільності. У таких умовах важливо враховувати специфіку ситуації та дотримуватися принципів пропорційності та необхідності при введенні обмежень. Під час воєнного стану необхідно ретельно аналізувати всі аспекти туристичної та рекреаційної діяльності з метою забезпечення безпеки громадян та запобігання можливим загрозам. Такий підхід передбачає активну взаємодію між владними структурами, правоохоронними органами та представниками туристичної галузі.

Важливим аспектом в управлінні туристично-рекреаційною діяльністю під час воєнного стану є інформу-

вання громадян про обмеження та ризики, пов'язані з подорожами та відпочинком. Доступ до правдивої та своєчасної інформації допомагає уникнути небезпеки та мінімізувати можливі негативні наслідки. Ефективне врегулювання туристично-рекреаційної діяльності в умовах воєнного стану передбачає розвинену систему контролю та нагляду з боку відповідних органів влади й це сприяє забезпеченню додержання правил та режимів, що дозволяють зберегти безпеку та порядок в туристичних зонах та рекреаційних об'єктах.

Необхідною умовою ефективного регулювання туристично-рекреаційної сфери під час воєнного стану є забезпечення співпраці та взаєморозуміння між державними органами та представниками туристичної індустрії. Такий підхід сприяє виробленню оптимальних рішень та забезпеченню стабільності в умовах кризових ситуацій.

Стаття аналізує механізми адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності в умовах воєнного стану. Через надзвичайну ситуацію, яка характеризується загрозою національній безпеці, необхідно вживати специфічні заходи для забезпечення контролю та безпеки у туристичній галузі. Розглядаються основні принципи та завдання адміністративно-правового регулювання в контексті воєнного стану. Зокрема, акцентується на необхідності забезпечення захисту національних інтересів та безпеки громадян. У статті аналізуються правові норми, що регулюють туристичну та рекреаційну діяльність у воєнний період. Відзначається, що в цей період діють особливі правила, спрямовані на мінімізацію ризиків та забезпечення безпеки туристів. Автор статті розглядає механізми взаємодії між органами влади та суб'єктами туристичного

бізнесу в умовах воєнного стану. Важливим аспектом є координація заходів з метою запобігання кризовим ситуаціям. У тексті розкриваються заходи з контролю за туристичними об'єктами та інфраструктурою з метою забезпечення безпеки мирних громадян. Автор робить акцент на важливості системи моніторингу та оперативного реагування на потенційні загрози. Досліджується питання правового забезпечення туристичних послуг у воєнний період, зокрема, управління туристичними маршрутами та організації туристичних заходів з урахуванням умов воєнного стану. У статті обговорюється можливість обмежень щодо доступу до певних туристичних об'єктів, а також використання спеціальних механізмів для організації евакуації туристів у разі загрози. Звертається увага на важливість розробки та впровадження спеціальних програм з підготовки туристів до можливих надзвичайних ситуацій у разі воєнного стану. Результати дослідження підкреслюють важливість належного адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної сфери під час воєнного стану для забезпечення безпеки та захисту національних інтересів. Зазначено, що ефективна координація між органами влади та суб'єктами туристичного бізнесу, розробка спеціальних програм та впровадження заходів щодо підготовки та навчання громадян у разі надзвичайних ситуацій є критично важливими аспектами у забезпеченні безпеки та мінімізації ризиків для туристів та населення в цілому. У висновках підкреслюється, що ефективне адміністративно-правове регулювання туристично-рекреаційної діяльності у воєнний період є ключовим для забезпечення безпеки та захисту інтересів громадян та держави.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, туристично-рекреаційна діяльність, воєнний стан, безпека, національні інтереси, координація, правовий режим.

Yavorsky R. Mechanisms of administrative and legal regulation of tourist and recreational activities during the legal regime of martial law

The article analyzes the mechanisms of administrative and legal regulation of tourist and recreational activities under martial law. Due to the emergency situation, which is characterized by a threat to national security, specific measures must be taken to ensure control and security in the tourism industry. The author examines the basic principles and tasks of administrative and legal regulation in the context of martial law. In particular, it emphasizes the need to ensure the protection of national interests and the security of citizens. The article analyzes the legal norms governing tourism and recreational activities in wartime. It is noted that special rules are in place during this period to minimize risks and ensure the safety of tourists. The author of the article examines the mechanisms of interaction between the authorities and tourism business entities under martial law. An important aspect is the coordination of measures to prevent crisis situations. The text describes measures to control tourist facilities and infrastructure to ensure the safety of civilians. The author emphasizes the importance of a system of monitoring and prompt response to potential threats. The article examines the issue of legal support for tourism services in wartime, in particular, the management of tourist routes and the organization of tourist events, taking into account the conditions of martial law. The article discusses the possibility of restrictions on access to certain tourist sites, as well as the use

of special mechanisms to organize the evacuation of tourists in case of a threat. Attention is drawn to the importance of developing and implementing special programs to prepare tourists for possible emergencies in the event of martial law. The results of the study emphasize the importance of proper administrative and legal regulation of the tourism and recreation sector during martial law to ensure security and protect national interests. It is noted that effective coordination between the authorities and tourism business entities, development of special programs and implementation of measures to prepare and educate citizens in case of emergencies are critical aspects in ensuring safety and minimizing risks for tourists and the general population. The conclusions emphasize that effective administrative and legal regulation of tourism and recreational activities in wartime is key to ensuring security and protecting the interests of citizens and the State.

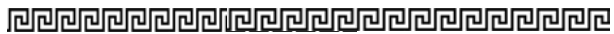
Key words: administrative and legal regulation, tourist and recreational activities, martial law, security, national interests, coordination, legal regime.

Література

1. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України: монографія. ІРД НАН України. Львів, 2017. 259 с.
2. Markus Z., Perovic D., Pekovic S., Popovic S. Assessing tourist revisit intention through the sports and recreational services offered. *Business Systems Research: International journal of the Society for Advancing Innovation and Research in Economy*. 2019. № 10(2). P. 141–150.
3. Gjorgievski M., Kozuharov S., Nakovski D. Typology of recreational-tourism resources as an important element of the tourist offer. *UTMS Journal of Economics*. 2013. № 4.1. P. 53–60.
4. Chumakova O. V. Recreational Potential and Regional Differentiation of Tourism Industry Enterprises in the EU. *Journal of Environmental Management and Tourism (JEMT)*. 2018. № 9(08 (32)). P. 1651–1663.
5. Santos-Lacueva R., Gonz6lez M., Domingo A. The integration of sustainable tourism policies in European cities. *PASOS. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*. 2022. Vol. 20, № 5. P. 1229–1242.
6. Filipiak B., Dylewski M., Kalinowski M. Economic development trends in the EU tourism industry. Towards the digitalization process and sustainability. *Quality & Quantity*. 2023. № 57. Suppl 3. P. 321–346.
7. Pasięka S. R., Kolokolchukova I. V., Morozova O. H., Krushynska A. V., Krasnodied T. L., Popova, T. V. The potential of tourist and recreational clusters in European space. *Geo Journal of Tourism and Geosites*. 2021. № 39. P. 1488–1500.
8. Font X., Torres-Delgado A., Crabolu G., Palomo Martinez J., Kantenbacher J., Miller G. The impact of sustainable tourism indicators on destination competitiveness: The European Tourism Indicator System. *Journal of Sustainable Tourism*. 2023. № 31(7). P. 1608–1630.
9. Тодьєрішко Е. В. Вітчизняний та закордонний досвід управління туристичним підприємством на основі моделі просторової маршрутизації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 20. С. 52–57.
10. Саркісян Г. О. Деякі аспекти регулювання туристичної галузі регіону. *Бізнес-інформ*. 2020. № 8. С. 83–87.
11. Лікарчук Н., Андрєєва О., Кутєпова М., Дзвінчук Д., Буряк Є. Удосконалення механізмів публічного управління економікою України в умовах пандемії covid-19: іноземний досвід, українські реалії. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 6(41). С. 437–447.
12. Teshabayeva O. The need to form the activities of tourist complexes in order to increase the competitiveness of the country's tourism industry. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*. 2023. № 2.15. P. 50–60.
13. Prada F. The Regulation of State-Owned Maritime Property Concessions for Tourism and Recreational Purposes: The Continuing Conflict Between Italian and European Law. *European Public Law*. 2022. № 28(4). P. 467–486.
14. Bianchi R. V., Stephenson M., Hannam K. The contradictory politics of the right to travel: mobilities, borders & tourism. *Mobilities*. 2020. № 15.2. P. 290–306.
15. Burkaltseva D., Tsohla S., Yanovskaya A., Olga G. U. K., Zharova A., Polskaya S. Analysis of the Functioning

of the Tourist and Recreational Industry in Conditions of Restrictions. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2020. № 11(8). P. 1902–1914.

16. Mandić A., Mrnjavac Ž., Kordić L. Tourism infrastructure, recreational facilities and tourism development. *Tourism and hospitality management*. 2018. № 24.1. P. 41–62.

17. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

18. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів

у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 р. № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>

19. Лист Торгово-промислової палати України від 28.02.2022 № 024/02.0-7.1. URL: <https://ucsi.org.ua/uploads/files/621cba543cda9382669631.pdf>

20. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної підтримки культури, туризму та креативних індустрій: Закон України від 04.11.2020 № 962-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-20#Text>

